

Loka.

(Krajepisno-zgodovinska črtica. — Spisal Fr. Pokorn.)

(Dalje.)

III.

Poleg krajevnih in zgodovinskih zanimivosti, katere smo si ogledovali doslej, ima Loka še marsikatero

Loški okoličan.

špitalska cerkev na spodnjem ali novem trgu v mestu.

1. Stari grad.

Preštévaj zlate rómene
Gradove var'vaj zidane.
Narodna.

Pod Ljubnikom štrli izmed košatega drevja kvišku na 501 m visokem stožčastem hribu še nekaj zidovja, pričajoč, da je nekaj stala tukaj zgradba. To je razvalina starega grada loških vitezov, kateri so v srednjem veku imeli veliko veljavo na posestvu loškega gospostva. Ker je bila ta zgradba na jako samotnem, neprijetnem in nepristopnem, zares divjem kraju, zvali so jo po nemško „Wildenlack“ ali „Wildenlok“

in posestnike „de Wildenlok“ ali „de Lokh“. Zakaj so pač, vpraša kdo, sezidali ta grad na tako oddaljenem prostoru? Ako se ozremo na tedanje časovne razmere, nam ni težko odgovoriti na to vprašanje.

Ob času fevdalizma, t. j., ko se je pričela nekako v 7. stoletju odvisnost nižjih od višjih, postali so posebno grajščaki mogočni. Polagoma so se jeli vedno kruteje vesti do svojih podložnikov. Večkrat so plenili posestva drugih ter kratili njihove pravice. Posebno siloviti v tem so bili „roparski vitezi“, kateri so prebivali v dobro utrjenih in težko pristopnih gradovih.

Jednake vrste vitezi so bili izprva tudi loški vitezi, kateri so prebivali na omenjenem, že po narodi dobro zavarovanem, kraju. Med ljudstvom se je ohranila še do današnjega dne govorica, kako velike davke so jim morali dajati tedanji njihovi podložniki in kako bogati so bili. Pozneje so postali jako slavni plemenitaši. Kolikor jih je znanih, nahajajo se večkrat podpisani kot priče v starih listinah brizinških škofov do 15. stoletja. Kot imenitne osebe so bili tudi brizinški škofom v marsičem v pomoč in službo. Nekateri znamenitejši med njimi so znani ti-le: „Bertholdus de Lok“ je bil že l. 1248.¹⁾ „amtman“ brizinških škofov. Njegova hči „Adelhaide“ se je leta 1260. omožila s Friderikom grofom Ortenburškim. Ž njim ob jednem se omenja tudi „Wernherus de Lok“, kateri je tudi bil „amtman“ in je umrl l. 1269. Njegovi sinovi so bili Wernher, Konrad, Jakop, Nikolaj. — „Wernher Loški“ je bil hraber junak, kateri je še živel l. 1297. Oženjen je bil z Nežo, hčerjo Waltherja pl. Sauraua. Bil je „castellanus“, „burcgraue“ brizinškega škofa. „Konrad Loški“ se omenja še l. 1309. Bil je „Landesvicedom“ na Kranjskem. L. 1268. mu je brizinški škof podelil gozdno in lovsko pravico „ex gracia“ na loškega gospostva posestvu. „Nikolaj Loški“ se bere v l. 1283. do 1306. s pridevkom „der Chrainer“. Tudi „Jakop Loški“ se bere l. 1262. kot „castellanus“. Vsi ti bratje so brizinškemu škofu Emihonu delali krivice na njegovem posestvu, a so se pozneje ž njim pobotali in mu poravnali škodo l. 1283. „Wuelfingus Loški“, imenovan „Raebel“, je bil l. 1291. „vitztum“ na Kranjskem in znamenit mož. Iz poznejše dôle je znan „Nikolaj Loški“²⁾ s pridevkom „Poštenci“, kateri

¹⁾ Zahn: Cod. A.—Fr. I.

²⁾ Letop. Mat. Slov. l. 1876. in l. 1883.